

माहितीचा
अधिकार

राज्य माहिती आयोग, मुख्यालय, मुंबई
माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ मधील कलम १९ (३) अन्वये
दाखल झालेले अपील

क्र.मुमाआ/नों.क्र.२२२१५२/२२/अ.क्र.४८२२/२५/०१
क्र.मुमाआ/नों.क्र.२२२१५५/२२/अ.क्र.४८२३/२५/०१
क्र.मुमाआ/नों.क्र.२२२१५७/२२/अ.क्र.४८२४/२५/०१
क्र.मुमाआ/नों.क्र.२२२१५८/२२/अ.क्र.४८२५/२५/०१
क्र.मुमाआ/नों.क्र.२२२१५९/२२/अ.क्र.४८२६/२५/०१
क्र.मुमाआ/नों.क्र.२२२१६०/२२/अ.क्र.४८२७/२५/०१
क्र.मुमाआ/नों.क्र.२२२१६१/२२/अ.क्र.४८२८/२५/०१
क्र.मुमाआ/नों.क्र.२२२१६२/२२/अ.क्र.४८२९/२५/०१

श्री. गणेश जयस्वाल
पोस्ट बॉक्स नं. ९२२१,
घाटकोपर पोस्ट ऑफिस,
घाटकोपर (पश्चिम), मुंबई-४०००८६

विरुद्ध

जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (परि-१) एम/पूर्व विभाग
बृहन्मुंबई महानगरपालिका, सहाय्यक आयुक्त,
एम-पूर्व यांचे कार्यालय, पहिला मजला, म.तु.कदम मार्ग,
गोवंडी, मुंबई ४०० ०४३.

प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा विभाग कार्यकारी अभियंता एम/पूर्व विभाग
बृहन्मुंबई महानगरपालिका, सहाय्यक आयुक्त,
एम-पूर्व यांचे कार्यालय, पहिला मजला, म.तु.कदम मार्ग,
गोवंडी, मुंबई ४०० ०४३.

द्वितीय अपील अर्ज सुनावणी दिनांक : १२.०९.२०२५

अपीलकर्ता	:	अनुपस्थित
विद्यमान जन माहिती अधिकारी	:	उपस्थित (ऑनलाईन)
प्रथम अपिलीय अधिकारी	:	अनुपस्थित

सदर द्वितीय अपिलावर आज दि.१२.०९.२०२५ रोजी सुनावणी आयोजित करण्यात आली असून सुनावणी दरम्यान अपिलार्थी अनुपस्थित आहेत. विद्यमान जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (परि) एम/पूर्व विभाग ऑनलाईन माध्यमाद्वारे उपस्थित आहेत. विद्यमान प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा विभाग कार्यकारी अभियंता एम/पूर्व विभाग अनुपस्थित आहेत.

या अपिला संदर्भातील कागदपत्रांचे अवलोकन केल्यावर आयोग या निष्कर्षावर येत आहे की, प्रस्तुत प्रकरणात अपिलार्थी यांनी मागितलेली माहिती ही अतिशय व्यापक व विस्तृत स्वरूपाची असल्याचे नमूद करीत

प्रत्येक प्रकरणात जन माहिती अधिकारी यांनी साधारण ४५००/- रुपयाच्या साधारण २५०० ते ३००० इतक्या पृष्ठांची माहिती प्राप्त करून घेण्यासाठी चलन भरण्याचे अपिलार्थी यांना सुचित केले होते. अपिलार्थी यांनी काही प्रकरणात मागितलेली माहिती ही साधारण ६२४० इतक्या पृष्ठांची देखील असून अपिलार्थी यांनी याविरुद्ध प्रथम अपील अर्ज दाखल केला असून, तत्कालीन प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा विभाग कार्यकारी अभियंता एम/पूर्व विभाग यांनी सुनावणी आदेशात माहिती अधिकारांतर्गत निरीक्षणाची संधी देऊन कार्यालयीन अभिलेखात उपलब्ध माहिती करिता सुधारीत चलन द्यावे व सदर शुल्क भरणा केल्यानंतर अपिलार्थी यांना प्रदान करावे, असे सुचित केले असून अपिलार्थी यांनी त्यानंतर दस्तावेज निरीक्षणाची संधी मिळाली नसल्याचा आक्षेप नोंदविला. त्यानंतर प्रस्तुत द्वितीय अपील अर्ज दाखल केला आहे. या प्रकरणात अपिलार्थी यांनी त्यांच्या जोडपत्र-अ,ब,क यात उपरोक्त माहिती ही बृहन्मुंबई महानगरपालिकेच्या अधिकृत संकेतस्थळावर उपलब्ध करून दिली असल्यास त्याबाबत सुचित करण्याचे व तशी माहिती उपलब्ध नसल्यास ती पुरविण्याचे निर्देश द्यावे, अशी विनंती केलेली आहे.

प्रस्तुत प्रकरणात मागितलेल्या माहितीची व्याप्ती व पृष्ठांची संख्या लक्षात घेता तत्कालीन जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (परि) एम/पूर्व विभाग यांनी दिलेला मूळ प्रतिसाद म्हणजेच माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ यातील कलम ७(९) अन्वये सार्वजनिक प्राधिकरणाची साधनसामग्री या कामासाठी प्रमाणाबाहेर वळवावी लागत असल्याने प्रस्तुत अभिलेख सुरक्षित ठेवण्याच्या किंवा जतन करण्याच्या दृष्टीने हे हानिकारक देखील असून, अपिलार्थी यांनी ज्या स्वरूपात माहिती मागितली आहे, त्या स्वरूपात ती पुरविता येणार नाही, कारण माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ यातील कलम २(च) नुसार मागितलेली माहिती कार्यालयीन अभिलेखात उपलब्ध असलेल्या कागदपत्राच्या स्वरूपात देणे अपेक्षित असून, एम/पूर्व विभागात मुख्य लिपिक खात्यात सद्यस्थितीत ई-कोटेशन संबंधित व त्यासंबंधी अर्थसंकल्पीय वर्ष प्रभाग क्रमांकानुसार जतन करण्यात येतात. तसेच अपिलार्थी यांच्या मागणीप्रमाणे विभक्त अभिलेख वादक नसून अभिलेखाच्या विभक्तीकरणाकरिता सार्वजनिक सेवा पुरविण्यात ताण निर्माण होऊन सदर संसाधने वळवावी लागत असल्याने प्राथमिक कर्तव्याने त्याचा प्रभाव पडण्याची आशंका देखील यात व्यक्त केली आहे. अशाच प्रकारच्या प्रकरणांमध्ये **The Supreme Court in CBSE vs. Aditya Bandopadhyay, (2011) 8 SCC 497**, या प्रकरणात खालील प्रमाणे निर्देश नोंदविले आहे.

The Supreme Court in CBSE vs. Aditya Bandopadhyay, (2011) 8 SCC 497, has held as under: 62. When trying to ensure that the right to information does not conflict with several other public interests (which includes efficient operations of the Governments, preservation of confidentiality of sensitive information, optimum use of limited fiscal resources, etc.), it is difficult to visualise and enumerate all types of information which require to be exempted from disclosure in public interest. The legislature has however made an attempt to do so. The enumeration of exemptions is more exhaustive than the enumeration of exemptions attempted in the earlier Act, that is, Section 8 of the Freedom of Information Act, 2002. The courts and Information Commissions enforcing the provisions of the RTI Act have to adopt a purposive construction, involving a reasonable and balanced approach which harmonizes the two objects of the Act, while interpreting Section 8 and the other provisions of the Act.

67. Indiscriminate and impractical demands or directions under the RTI Act for disclosure of all and sundry information (unrelated to transparency and accountability in the functioning of public authorities and eradication of corruption) would be counterproductive as it will adversely affect the efficiency of the administration and result in the executive getting bogged down with the

nonproductive work of collecting and furnishing information. The Act should not be allowed to be misused or abused, to become a tool to obstruct the national development and integration, or to destroy the peace, tranquility and harmony among its citizens. Nor should it be converted into a tool of oppression or intimidation of honest officials striving to do their duty. The nation does not want a scenario where 75% of the staff of public authorities spends 75% of their time in collecting and furnishing information to applicants instead of discharging their regular duties. The threat of penalties under the RTI Act and the pressure of the authorities under the RTI Act should not lead to employees of a public authorities prioritizing "information furnishing", at the cost of their normal and regular duties.

तसेच **The Supreme Court in ICAI vs. Shaunak H. Satya, (2011) 8 SCC 781** या प्रकरणात देखील मा.सर्वोच्च न्यायालयांनी आपली निरीक्षण नोंदविले आहे.

6. After all disproportionate diversion of limited resources to Directorate General, Defence Estates' office would also take its toll on the Ministry of Defence. **The Supreme Court in ICAI vs. Shaunak H. Satya, (2011) 8 SCC 781** has held as under:

39. We however agree that it is necessary to make a distinction in regard to information intended to bring transparency, to improve accountability and to reduce corruption, falling under Sections 4(1)(b) and (c) and other information which may not have a bearing on accountability or reducing corruption. The competent authorities under the RTI Act will have to maintain a proper balance so that while achieving transparency, the demand for information does not reach unmanageable proportions affecting other public interests, which include efficient operation of public authorities and the Government, preservation of confidentiality of sensitive information and optimum use of limited fiscal resources.

Consequently, this Court deems it appropriate to refuse to exercise its writ jurisdiction. Accordingly, present petition is dismissed. This Court is also of the view that misuse of the RTI Act has to be appropriately dealt with otherwise the public would lose faith and confidence in this "sunshine Act". A beneficent Statute, when made a tool for mischief and abuse must be checked in accordance with law. A copy of this order is directed to be sent by the Registry to Defence and Law Ministry, so that they may examine the aspect of misuse of this Act, which confers very important and valuable rights upon a citizen.

16. Filing of multiple RTI on the same subject creates fear among the public authority. The feel tormented by such disgruntled/ retired employees consuming through RTI their precious resource apart from causing mental agony. As observed by the Hon'ble High Court, "a beneficent Statute, when made a tool for mischief and abuse must be checked in accordance with law."

या प्रकरणात यांनी तत्कालीन जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (परि) एम/पूर्व विभाग यांनी दिलेला प्रतिसाद हा माहिती अधिकार अधिनियम २००५ यातील तरतुदींशी सुसंगत असून मा. सर्वोच्च न्यायालय यांच्या निर्णयाशी देखील सुसंगत आहे.

प्रस्तुत प्रकरणी तत्कालीन जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (परि) एम/पूर्व विभाग यांनी दिलेला प्रतिसाद हा योग्य असून, तत्कालीन प्रथम अपिलीय अधिकारी तथा विभाग कार्यकारी अभियंता एम/पूर्व विभाग यांचे आदेश अंशतः रद्द दाखल करून अपिलार्थी यांना उपरोक्त माहिती प्राप्त करून घेण्यास स्वारस्य असल्यास तत्कालीन जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (परि) एम/पूर्व विभाग यांनी सुचित शुल्क भरणा केल्यानंतरच सशुल्क प्रदान करावी. तसेच यातील जी माहिती माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५ यातील कलम ४(१)(ख) प्रमाणे सार्वजनिक संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात आलेली असल्यास ती

अपिलार्थी यांना सूचित करण्याच्या निर्देशासह तसेच माननीय सर्वोच्च न्यायालय यांच्या मा.सर्वोच्च न्यायालय **Kisan Chand Jain Vs. Union of India** मुळ याचिका (सिव्हील) क्र. ९९०/२०२१, या प्रकरणात दि. १७ ऑगस्ट, २०२३ यात दिलेल्या निर्देशाप्रमाणे अधिकांश माहिती सर्व सार्वजनिक प्राधिकरणांनी कलम ४(१)(ख) नुसार स्वयंप्रणेने उघड करणे आवश्यक असून अपिलार्थी यांनी मागितलेली माहिती कलम ४(१)(ख) अन्वये स्वतःहून उघड करणाऱ्या माहितीचा भाग असल्याचे प्रथम दर्शनी आढळून येते. या प्रकरणात निर्देशित केल्याप्रमाणे सर्वच सार्वजनिक प्राधिकरणात त्यांनी हाती घेतलेल्या सार्वजनिक विकास कामे, सार्वजनिक निधी विनियोग याबाबतीत व त्यासाठी लागणारी प्रक्रिया याबाबतीतील अधिकांश माहिती ही स्वयंप्रेरणेने स्वतःच्या अधिकृत संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देणे, हे आवश्यक असल्याचे सूचित केलेले आहे. तसेच मा.मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य यांनी देखील प्रशासनाला जास्तीत जास्त माहिती स्वयंप्रेरणेने उघड करण्याची सूचना दिली असून, आयोगाने देखील दि.२९.०४.२०२५ रोजीच्या अशाच प्रकारची सूचनाबाबत सविस्तरपणे दिशा निर्देश देखील जारी केलेला आहे.

उपरोक्त सर्व बाबींच्या अखत्यारीत राहून त्यातील जी माहिती महानगरपालिकेच्या संकेतस्थळावर आहे, ती अपिलार्थी यांच्या ई-मेलवर संबंधित संकेतस्थळावरून माहिती कशी प्राप्त करून घ्यायची (Path) याबाबतीत अपिलार्थी यांना विद्यमान जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (परि) एम/पूर्व विभाग यांनी सूचित करावे व त्यानंतर अपिलार्थी यांना उपरोक्त माहिती दस्तावेज स्वरूपात हवी असल्यास तत्कालीन जन माहिती अधिकारी तथा सहाय्यक अभियंता (परि) एम/पूर्व विभाग यांनी सूचित केल्याप्रमाणे सशुल्क स्वरूपात प्रदान करावी. अपिलार्थी यांनी शुल्क भरण्याची तयारी दर्शविल्यानंतरच त्यांना संबंधित रक्कमेचे चलन देण्यात यावे. अपिलार्थी यांच्याकडून चलन भरल्यानंतर उपरोक्त माहिती छायांकित करण्यात यावी व अपिलार्थी यांना पुरविण्यात यावी. उपरोक्त निर्देशासह द्वितीय अपील अर्ज निकाली काढण्यात येत आहेत.

आदेश

१. वरील विवेचनानुसार जन माहिती अधिकारी यांनी कार्यवाही करावी.
२. वरील सर्व अपिले निकाली काढण्यात येत आहेत.

ठिकाण : मुंबई

दिनांक : १२.०९.२०२५

(राहुल भा. पांडे)
राज्य मुख्य माहिती आयुक्त

